

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/155/2008

ASPIRACJE POLAKÓW W LATACH 1998 I 2008

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK 2008

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
12 października 2007 roku

Zarówno dziesięć lat temu, jak i w tym roku¹, badając autoportret Polaków oraz obraz ich środowiska społecznego², zapytaliśmy respondentów o to, co stanowi podstawowy przedmiot ich dążeń życiowych na najbliższe 5–10 lat. Badani, w pytaniu otwartym, mogli wymienić trzy najważniejsze dla nich cele i pragnienia. Uzyskane odpowiedzi szczegółowe pogrupowaliśmy w sześć ogólnych kategorii.

Podobnie jak dziesięć lat temu, podstawowy kierunek dążeń Polaków wyznaczają przede wszystkim **sprawy związane z życiem osobistym i rodzinnym** (69% wskazań). W tym kontekście najczęściej wymieniane są: dbałość o zdrowie (własne i członków rodziny), leczenie oraz pragnienie długiego życia (w sumie 35% odpowiedzi). Dla co ósmego respondenta (12%) najważniejsze jest szczęście rodzinne i osobiste, czyli m.in.: zgoda, miłość, szacunek i spokój w rodzinie, odpowiednie relacje między członkami rodziny oraz właściwe ułożenie własnego życia. Co dziesiąty dorosły Polak (10%) w planach na najbliższe lata ma założenie własnej rodziny. Nieco rzadziej wśród odpowiedzi związanych z aspiracjami osobistymi i rodzinnymi pojawiają się: spokojne, godne, bezproblemowe i bezstresowe życie (6% wskazań), pomoc dzieciom, wnukom oraz innym członkom rodziny (5%), odpoczynek i większa ilość wolnego czasu (4%), a także doczekanie do emerytury (3%), wychowanie dzieci (3%), przetrwanie (2%), posiadanie potomstwa (2%) oraz stabilizacja życiowa (1%), dążenie do doskonałości (1%) i życie towarzyskie (1%).

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (218) zrealizowano w dniach 4–7 lipca 2008 roku na liczącej 1094 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Zob. komunikat CBOS „Codzienna aktywność Polaków. Autoportret i obraz środowiska społecznego w latach 1988, 1998 i 2008”, wrzesień 2008.

	CBOS
Aspiracje związane z życiem osobistym i rodzinnym	69%
Zdrowie, długie życie	35%
Szczęście rodzinne i osobiste	12%
Założenie rodziny	10%
Spokojne, godne życie	6%
Pomoc rodzinie (dzieciom, wnukom)	5%
Odpuzynek, urlop, czas wolny	4%
Doczekanie do emerytury	3%
Wychowanie dzieci	3%
Przetrwanie, zapewnienie sobie minimum egzystencjalnego	2%
Posiadanie potomstwa	2%
Stabilizacja życiowa	1%
Aspiracje autoperfekcjonistyczne i duchowe	1%
Życie towarzyskie	1%
Inne	4%

Drugą istotną kategorię dążeń Polaków stanowią **aspiracje związane z życiem zawodowym** – własnym lub bliskich (w sumie 35% wskazań). W tym wymiarze najczęściej pojawia się pragnienie znalezienia zatrudnienia przez siebie lub członków swojej rodziny (10%) oraz chęć posiadania dobrej, satysfakcjonującej pracy (w tym również poprawa sytuacji w obecnym miejscu zatrudnienia) – 7%. Nieco mniej liczni dążą do utrzymania obecnie posiadanej pracy (6%) lub wyrażają chęć otrzymania pracy dobrze płatnej (5%). Jeszcze rzadziej wśród aspiracji pojawia się chęć posiadania, rozwoju lub utrzymania własnej firmy (3%) czy też własnego gospodarstwa rolnego (1%), zmiana zawodu lub pracy (2%) oraz zdobycie zawodu bądź określonych kwalifikacji zawodowych (1%).

	CBOS
Aspiracje zawodowe (związane z pracą respondenta i/lub jego bliskich)	35%
Znalezienie, zdobycie, podjęcie pracy	10%
Dobra, satysfakcjonująca praca – ogólniki	7%
Utrzymanie, zachowanie pracy	6%
Dobrze płatna praca	5%
Własna firma, praca na własny rachunek	3%
Zmiana zawodu, pracy	2%
Utrzymanie, rozbudowa, unowocześnienie gospodarstwa rolnego	1%
Zdobycie zawodu, kwalifikacji, rozwój zawodowy	1%
Inne	2%

Kolejną kategorię istotnych celów życiowych Polaków stanowią **aspiracje** określone przez nas jako **statusowo-materialne** (31% wskazań), w tym przede wszystkim dążenie do poprawy poziomu życia, wyrażane przez blisko jedną czwartą badanych (23%). Co dwudziesty respondent (5%) do swoich podstawowych celów zalicza podróżowanie, natomiast mniej osób wymienia zakup samochodu (3%), wygraną pieniężną (2%), awans lub karierę (1%).

	CBOS
Aspiracje statusowo-materialne	31%
Poprawa poziomu życia, wyższe zarobki, dobrobyt materialny	23%
Podróże, wyjazdy zagraniczne	5%
Kupno samochodu	3%
Wygrana w lotto lub inne wygrane pieniężne	2%
Awans, stanowisko, kariera	1%
Inne	2%

Jedna piąta Polaków (20%) wymienia wśród najważniejszych celów **kwestie mieszkaniowe**. Co jedenasty badany (9%) marzy o kupnie lub budowie własnego domu. Mniej liczne grupy myślą o własnym mieszkaniu (3%) bądź też urządzeniu lub zmodernizowaniu posiadanego lokum (3%). Sporadycznie respondenci wyrażają ogólną chęć poprawy własnych warunków mieszkaniowych (2%) lub pragnienie zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych własnych dzieci lub wnuków (1%).

	CBOS
Aspiracje mieszkaniowe	20%
Własny dom	9%
Własne, samodzielne mieszkanie	3%
Urządzenie mieszkania, remont, modernizacja	3%
Polepszenie warunków mieszkaniowych	2%
Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych dzieci, wnuków	1%
Inne	1%

Dość istotną kategorią aspiracji Polaków są również **dążenia związane z edukacją** (19% wskazań). Co jedenasty ankietowany (9%) wśród najważniejszych celów życiowych na najbliższe 5–10 lat wymienia wykształcenie dzieci lub wnuków, co dwudziesty (5%) chciałby w tym czasie ukończyć studia, pozostali zaś mówią o kontynuacji nauki (2%), podjęciu studiów (2%) lub podniesieniu dotychczasowych kwalifikacji (1%).

	CBOS
Aspiracje związane z wykształceniem	19%
Wykształcenie dzieci, wnuków	9%
Ukończenie studiów	5%
Kontynuacja nauki	2%
Podjęcie studiów	2%
Uzupełnienie wykształcenia, podniesienie kwalifikacji	1%
Inne	2%

Blisko co ósmy Polak (w sumie 12%) wśród najważniejszych celów życiowych wymienia **sprawy ogólnospołeczne i polityczne oraz/lub ekonomiczne**. W przypadku kwestii społeczno-politycznych (8% wskazań) badani postulują m.in.: stabilizację społeczno-polityczną w kraju, większą kompetencję władz, bezpieczeństwo osobiste obywateli, likwidację przestępczości, reformę zdrowia i oświaty, lepszy dostęp do lecznictwa, lepszą opiekę ze strony państwa, zmianę prawa karnego, poprawę stosunków międzyludzkich, życzliwość, spokój i zgodę społeczną, poprawę sytuacji osób niepełnosprawnych oraz ochronę środowiska. Jeżeli natomiast chodzi o sprawy ekonomiczne (7% wskazań) wyrażane są m.in.

nadzieje na poprawę sytuacji gospodarczej w kraju, stabilizację cen, niższe podatki, podwyżki rent i emerytur, tańsze mieszkania, bezpłatną edukację, poprawę sytuacji materialnej Polaków, wzrost zatrudnienia oraz ograniczenie emigracji zarobkowej – zwłaszcza wśród młodzieży.

	CBOS
Aspiracje ogólnospołeczne	12%
Postulaty społeczne i polityczne	8%
Postulaty ekonomiczne	7%

ZMIANY ASPIRACJI POLAKÓW W OSTATNIM DZIESIĘCIOLECIU

Jak się okazuje, ostatnie dziesięciolecie przyniosło wyraźny wzrost (o 16 punktów) aspiracji związanych z życiem osobistym i rodzinnym. Nieco bardziej popularne niż w 1998 roku są obecnie również postulaty dotyczące kwestii społecznych, politycznych i gospodarczych. Istotnie natomiast w kontekście dążeń Polaków zmniejszyło się znaczenie kwestii mieszkaniowych (spadek o 8 punktów), edukacyjnych (spadek o 6 punktów) i statusowo-materialnych (spadek o 6 punktów). Na poziomie sprzed dziesięciu lat utrzymują się aspiracje związane z życiem zawodowym.

Tabela 1

Jakie są Pana(i) najważniejsze cele (pragnienia) życiowe na najbliższe 5–10 lat?	Odpowiedzi respondentów według terminów badań	
	VII '98	VII '08
	w procentach	
Aspiracje związane z życiem osobistym i rodzinnym	53	69
Aspiracje statusowo-materialne	37	31
Aspiracje zawodowe, związane z pracą	34	35
Aspiracje mieszkaniowe	28	20
Aspiracje związane z wykształceniem	25	19
Aspiracje ogólnospołeczne*	9	12

Respondentom zadaliśmy pytanie otwarte prosząc o wymienienie tylko trzech najważniejszych spośród swoich celów (pragnień). Odpowiedzi szczegółowe pogrupowaliśmy w 6 ogólnych kategorii

* Są to postulaty dotyczące rozwiązania spraw ekonomicznych, społecznych i politycznych w kraju

Wśród dążeń osobistych i rodzinnych obecnie znacznie częściej niż dziesięć lat temu wymieniane są przede wszystkim: troska o zdrowie oraz szczęście osobiste i rodzinne (wzrost po 9 punktów). Ponadto dwa razy częściej niż w 1998 roku wśród celów na najbliższe lata respondenci wyrażają chęć założenia rodziny, na co z pewnością nie pozostaje bez wpływu fakt, że na „rynku matrymonialnym” znalazł się wyż z przełomu lat 70. i 80. Minimalnie mniejsze znaczenie niż dziesięć lat temu mają obecnie takie kwestie, jak: pomoc rodzinie oraz dążenie do przetrwania.

	CBOS	
	1998	2008
Aspiracje związane z życiem osobistym i rodzinnym	53%	69%
Zdrowie, długie życie	26%	35%
Szczęście rodzinne i osobiste	3%	12%
Założenie rodziny	5%	10%
Spokojne, godne życie	7%	6%
Pomoc rodzinie (dzieciom, wnukom)	7%	5%
Odoczynek, urlop, czas wolny	3%	4%
Doczekanie do emerytury	2%	3%
Wychowanie dzieci	4%	3%
Przetrwanie, zapewnienie sobie minimum egzystencjalnego	4%	2%
Posiadanie potomstwa	1%	2%
Stabilizacja życiowa	1%	1%
Aspiracje autoperfekcjonistyczne i duchowe	1%	1%
Życie towarzyskie	0%	1%
Inne	2%	4%

Wśród aspiracji związanych z pracą respondentów i ich bliskich wyraźnie częściej niż poprzednio akcentowany jest materialny wymiar zatrudnienia – chęć posiadania dobrze płatnej pracy. Nieco rzadziej natomiast – zapewne m.in. w związku ze spadkiem bezrobocia – pojawia się ogólna chęć znalezienia zatrudnienia.

	CBOS	
	1998	2008
Aspiracje zawodowe (związane z pracą respondenta i/lub jego bliskich)	34%	35%
Znalezienie, zdobycie, podjęcie pracy	13%	10%
Dobra, satysfakcjonująca praca – ogólniki	7%	7%
Utrzymanie, zachowanie pracy	5%	6%
Dobrze płatna praca	0%	5%
Własna firma, praca na własny rachunek	4%	3%
Zmiana zawodu, pracy	1%	2%
Utrzymanie, rozbudowa, unowocześnienie gospodarstwa rolnego	2%	1%
Zdobycie zawodu, kwalifikacji, rozwój zawodowy	0%	1%
Inne	1%	2%

Wśród celów statusowo-materialnych nieco rzadziej niż jeszcze dziesięć lat temu przedmiotem aspiracji Polaków jest zakup samochodu (spadek o 5 punktów). Można przypuszczać, że wynika to po pierwsze z lepszej dostępności tych produktów na rynku, a po drugie z większych możliwości nabywczych Polaków, w związku z ogólnym wzrostem zamożności społeczeństwa³.

	CBOS	
	1998	2008
Aspiracje statusowo-materialne	37%	31%
Poprawa poziomu życia, wyższe zarobki, dobrobyt materialny	23%	23%
Podróże, wyjazdy zagraniczne	5%	5%
Kupno samochodu	8%	3%
Wygrana w lotto lub inne wygrane pieniężne	1%	2%
Awans, stanowisko, kariera	1%	1%
Inne	1%	2%

Rzadziej niż w 1998 roku kierunek dążeń badanych wyznaczają również potrzeby mieszkaniowe, a więc chęć posiadania własnego domu lub mieszkania (spadek odpowiednio o 4 i 5 punktów). Nieco częściej natomiast pojawia się potrzeba urzędnika lub modernizacji własnego lokum.

³ Zob. np. komunikat CBOS „Polacy o swojej sytuacji materialnej”, czerwiec 2008.

		CBOS	
		1998	2008
Aspiracje mieszkaniowe		28%	20%
Własny dom		13%	9%
Własne, samodzielne mieszkanie		8%	3%
Urządzenie mieszkania, remont, modernizacja		1%	3%
Polepszenie warunków mieszkaniowych		4%	2%
Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych dzieci, wnuków		1%	1%
Zmiana miejsca zamieszkania		1%	0%
Inne		0%	1%

Wśród dążeń edukacyjnych w znacznie mniejszym stopniu celem Polaków jest obecnie wykształcenie dzieci czy wnuków. Być może wynika to z faktu, że obecnie oferta form i możliwości kształcenia jest znacznie większa niż dziesięć lat temu. Aspiracje dotyczące własnych kwalifikacji utrzymują się natomiast na poziomie sprzed dziesięciu lat.

		CBOS	
		1998	2008
Aspiracje związane z wykształceniem		25%	19%
Wykształcenie dzieci, wnuków		15%	9%
Ukończenie studiów		5%	5%
Kontynuacja nauki		1%	2%
Podjęcie studiów		1%	2%
Uzupełnienie wykształcenia, podniesienie kwalifikacji		2%	1%
Inne		0%	2%

Od 1998 roku nieznacznie (o 3 punkty) zwiększył się odsetek postulatów ogólnospołecznych i politycznych, natomiast kwestie ekonomiczne i gospodarcze wyrażane są z podobną częstością jak dziesięć lat temu.

		CBOS	
		1998	2008
Aspiracje ogólnospołeczne		25%	19%
Postulaty ekonomiczne		6%	7%
Postulaty społeczne i polityczne		5%	8%

**ZRÓŻNICOWANIE ASPIRACJI POLAKÓW
ZE WZGLĘDU NA NIEKTÓRE CECHY SOCJODEMOGRAFICZNE**

Cechy położenia społecznego w znacznym stopniu implikują wartość przypisywaną poszczególnym celom i dążeniom. Kobiety częściej niż mężczyźni wykazują aspiracje związane z życiem osobistym i rodzinnym. Nieco częściej też w swoich pragnieniach prezentują orientację socjocentryczną. Mężczyźni natomiast stosunkowo częściej niż panie zorientowani są na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych.

Tabela 2

Jakie są Pana(i) najważniejsze cele (pragnienia) życiowe na najbliższe 5–10 lat?	Odpowiedzi respondentów według płci	
	kobiety	mężczyźni
	w procentach	
Aspiracje związane z życiem osobistym i rodzinnym	72	66
Aspiracje mieszkaniowe	17	23
Aspiracje związane z wykształceniem	20	17
Aspiracje zawodowe, związane z pracą	34	36
Aspiracje statusowo-materialne	31	30
Aspiracje ogólnospołeczne	14	10

Wraz z wiekiem istotnie wzrasta znaczenie celów osobistych i rodzinnych oraz ogólnospołecznych, wyraźnie zmniejszają się natomiast dążenia zawodowe oraz edukacyjne, które wyraźnie dominują w grupie najmłodszych badanych – od 18 do 24 lat. Jeżeli chodzi o aspiracje mieszkaniowe – towarzyszą one przede wszystkim osobom w przedziale wiekowym od 25 do 34 lat, a cele statusowo-materialne stosunkowo najczęściej pojawiają się w wypowiedziach respondentów w wieku od 35 do 44 lat.

Tabela 3

Jakie są Pana(i) najważniejsze cele (pragnienia) życiowe na najbliższe 5–10 lat?	Odpowiedzi respondentów według wieku					
	18–24 lata	25–34	35–44	45–54	55–64	65 lat i więcej
	w procentach					
Aspiracje związane z życiem osobistym i rodzinnym	60	63	61	68	77	83
Aspiracje mieszkaniowe	18	36	25	19	14	5
Aspiracje związane z wykształceniem	52	18	23	17	5	3
Aspiracje zawodowe, związane z pracą	72	57	41	36	8	3
Aspiracje statusowo-materialne	18	32	38	33	32	29
Aspiracje ogólnospołeczne	6	5	8	10	22	22

Wpływ na formułowane cele i dążenia Polaków ma również wielkość miejscowości ich zamieszkania. Zauważalna jest prawidłowość, że im większe miasto, tym częściej wśród życiowych aspiracji jego mieszkańców pojawiają się kwestie statusowo-materialne oraz mieszkaniowe.

Tabela 4

Jakie są Pana(i) najważniejsze cele (pragnienia) życiowe na najbliższe 5–10 lat?	Odpowiedzi respondentów według wielkości miejsca zamieszkania				
	wieś	miasto do 20 tys.	20–100 tys.	101–500 tys.	powyżej 500 tys.
	w procentach				
Aspiracje związane z życiem osobistym i rodzinnym	68	73	68	62	78
Aspiracje mieszkaniowe	17	16	19	24	28
Aspiracje związane z wykształceniem	16	22	22	20	16
Aspiracje zawodowe, związane z pracą	35	37	39	32	33
Aspiracje statusowo-materialne	26	27	31	38	39
Aspiracje ogólnospołeczne	12	16	10	15	11

Wzrost aspiracji materialnych i mieszkaniowych, a dodatkowo również zawodowych następuje także wraz ze wzrostem wykształcenia ankietowanych. Odwrotna zależność jest natomiast obserwowana w przypadku dążeń ogólnospołecznych. Cele edukacyjne stosunkowo najczęściej deklarują osoby z wykształceniem średnim, zwłaszcza kontynuujący naukę uczniowie i studenci (84% wskazań w tej grupie).

Tabela 5

Jakie są Pana(i) najważniejsze cele (pragnienia) życiowe na najbliższe 5–10 lat?	Odpowiedzi respondentów według wykształcenia			
	podstawowe	zasadnicze zawodowe	średnie	wyższe
	w procentach			
Aspiracje związane z życiem osobistym i rodzinnym	72	66	68	72
Aspiracje mieszkaniowe	13	18	23	28
Aspiracje związane z wykształceniem	16	9	27	20
Aspiracje zawodowe, związane z pracą	24	35	41	41
Aspiracje statusowo-materialne	26	29	34	35
Aspiracje ogólnospołeczne	17	12	12	6

Ponadto emeryci i renciści zdecydowanie częściej niż inni wskazują na cele osobiste i rodzinne oraz społeczne; uczniowie i studenci, bezrobotni oraz uzyskujący stosunkowo najniższe dochody *per capita* istotnie częściej niż pozostali akcentują dążenia zawodowe, natomiast rolnicy dominują w wyrażaniu postulatów materialnych (zob. tabele aneksowe).

Aspiracje to bez wątpienia jeden z najważniejszych motywów ludzkiego działania – wyznaczają jego kierunki, a w konsekwencji nadają sens codziennej egzystencji. Jest oczywiste, że przedmiot dążeń za każdym razem uwarunkowany jest specyficzną sytuacją osobistą respondentów. W związku z tym najstarsi niezmiennie troszczą się przede wszystkim o własne zdrowie, uczniowie najczęściej chcą osiągnąć odpowiedni poziom wykształcenia oraz kwalifikacje zawodowe, bezrobotni zwykle pragną znaleźć zatrudnienie, a rolnicy – godnie żyć. Mimo to na podstawie cyklicznych badań można wyodrębnić ogólne kierunki aspiracji Polaków i ich przemiany w czasie.

Jak się okazuje, obecnie w jeszcze większym stopniu niż dziesięć lat temu podstawowy kierunek dążeń Polaków jest zdominowany przez sprawy dotyczące życia osobistego i rodzinnego. W drugiej kolejności (z podobnym odsetkiem wskazań jak dziesięć lat temu) akcentowane są aspiracje związane z pracą zawodową, natomiast na trzecim miejscu uplasowały się dążenia statusowo-materialne – wymieniane wyraźnie rzadziej niż w 1998 roku. W ciągu ostatnich dziesięciu lat zmniejszył się również odsetek tych, którzy wśród głównych celów na najbliższe 5–10 lat wymieniają różnego typu kwestie mieszkaniowe oraz edukacyjne.

Opracował

Rafał BOGUSZEWSKI

A N E K S

Tabela 1. Jakie są Pana(i) najważniejsze cele (pragnienia) życiowe na najbliższe 5-10 lat? Proszę wymienić tylko trzy najważniejsze cele. 1 - Związane z życiem osobistym i rodzinnym; 2 - Mieszkanie; 3 - Związane z wykształceniem; 4 - Zawodowe, związane z pracą; 5 - Statusowo-materialne; 6 - Ogólnospołeczne; 7 - Nie ma; 8 - Inne; 9 - Trudno powiedzieć

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Liczba osób
Ogółem	69	20	19	35	31	12	2	1	2	1091
Płeć										
Mężczyźni	66	23	17	36	30	10	2	2	2	518
Kobiety	72	17	20	34	31	14	1	1	1	573
Wiek										
18-24 lata	60	18	52	72	18	6	0	1	2	153
25-34	63	36	18	57	32	5	1	1	0	199
35-44	61	25	23	41	38	8	1	0	1	165
45-54	68	19	17	36	33	10	2	2	3	207
55-64	77	14	5	8	32	22	1	3	3	168
65 lat i więcej	83	5	3	3	29	22	6	2	1	199
Miejsce zamieszkania										
Wieś	68	17	16	35	26	12	3	1	2	415
Miasto do 20 tys.	73	16	22	37	27	16	1	1	3	148
20-100 tys.	68	19	22	39	31	10	1	3	2	211
101-500 tys.	62	24	20	32	38	15	1	1	1	172
501 tys. i więcej mieszk.	78	28	16	33	39	11	1	0	0	146
Wykształcenie										
Podstawowe	72	13	16	24	26	17	3	2	1	291
Zasadnicze zawodowe	66	18	9	35	29	12	3	1	4	282
Średnie	68	23	27	41	34	12	0	1	1	367
Wyższe	72	28	20	41	35	6	1	1	2	151
Grupa społ.-zaw. pracujący										
Kadra kier., inteligencja	69	36	22	44	38	4	0	1	2	72
Prac. umysł. niż. szczebla	74	25	22	37	39	7	0	0	0	102
Pracownicy fiz. - umysł.	62	33	24	52	37	7	0	1	0	99
Robotnicy wykwalifikowani	60	22	16	43	36	9	3	1	2	110
Robotnicy niewykwalifik.	67	20	14	41	21	6	2	2	6	52
Rolnicy	56	18	13	29	44	15	0	0	5	58
Pracujący na własny rach.	69	24	24	49	23	6	0	3	0	53
Bierni zawodowo										
Renciści	75	11	9	11	33	29	2	1	4	87
Emeryci	83	8	3	2	30	22	4	2	1	250
Uczniowie i studenci	49	11	84	75	11	4	0	1	1	75
Bezrobotni	69	23	12	68	21	5	0	2	1	74
Gospodynie domowe i inni	61	27	13	50	26	8	2	3	4	58
Pracuje w:										
inst. państw., publicznej	73	26	17	39	39	7	1	0	1	144
spółce właścicieli										
prywatnych i państwa	63	31	26	41	39	11	0	0	1	91
sekt. pryw. poza rolnict.	66	26	21	47	29	6	1	2	2	260
prywatnym gosp. rolnym	58	18	18	32	49	15	0	0	2	57
Dochody na jedną osobę										
Do 300 zł	59	32	16	57	35	9	0	2	3	43
301-500	66	21	25	37	32	10	1	1	2	112
501-900	75	15	12	22	34	15	2	2	1	210
901-1200	74	19	17	29	33	16	2	2	0	147
Powyżej 1200 zł	72	27	15	33	32	10	2	2	1	170
Ocena własnych war. mater.										
Złe	68	11	12	27	33	20	3	2	2	238
Średnie	68	22	16	31	32	11	2	2	1	464
Dobre	71	21	26	45	28	9	1	1	2	389
Udział w prakt. religijnych										
Kilka razy w tygodniu	76	10	16	23	27	17	2	2	4	81
Raz w tygodniu	68	18	20	36	30	13	2	2	2	507
1-2 razy w miesiącu	64	23	16	38	28	11	0	1	1	190
Kilka razy w roku	78	20	17	34	34	9	2	1	1	205
W ogóle nie uczestniczy	62	25	23	39	34	12	3	2	0	105
Poglądy polityczne										
Lewica	62	26	19	36	33	15	1	1	1	128
Centrum	70	16	22	43	29	9	1	1	0	326
Prawica	71	26	19	30	32	13	2	2	2	353
Trudno powiedzieć	69	13	13	32	29	14	3	2	3	283